

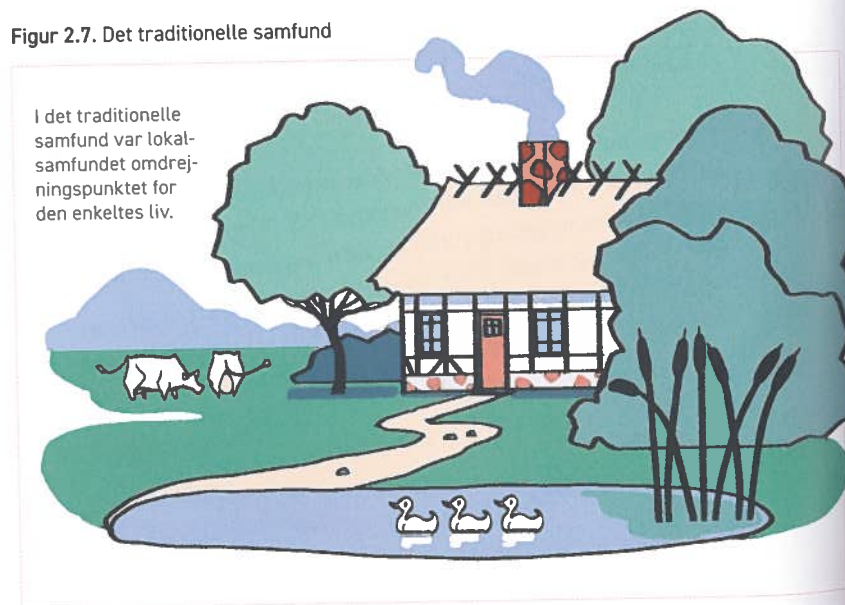
Vi kan bruge Minervamodellen, når vi for eksempel taler om, hvilke grupper de politiske partier appellerer til med deres politik, eller – som i reklamebranchen – hvilke grupper der vil være tilbøjelige til at købe forskellige produkter. Det samme gør sig gældende, når influencere "influencer" os til at købe et produkt. Når vi køber det pågældende produkt, er det ofte, fordi vi forsøger at tilegne os noget af den samme livsstil som influenceren. Det skyldes, at vores livsstil viser andre mennesker, hvilken gruppe vi tilhører. Således bliver vores smag, og de valg, vi træffer ud fra denne, en måde, hvor vi kan nærme os én gruppe på, mens vi tager afstand fra andre grupper.

2.4. Hvordan påvirker samfundet individernes identitet?

Vi mennesker kan ikke undgå at blive påvirket af det samfund, vi lever i. Vi bliver påvirket af de muligheder eller begrænsninger, vi hver især har for at få en bestemt uddannelse, for at vælge et bestemt arbejde og for at stifte en familie osv. Det så vi også i kapitel 1 om ulighed og velfærd. Samfundet ændrer sig dog hele tiden, og således ændrer betingelserne sig også for den måde, vi hver især kan leve vores liv på. I dette afsnit skal vi se på de tre overordnede **samfundstyper**, der har været op gennem historien, og hvordan disse har formet de mennesker, der har levet i dem.

Samfundstype er en opdeling af, hvad der kendetegner samfundet i forskellige tidsperioder.

Figur 2.7. Det traditionelle samfund

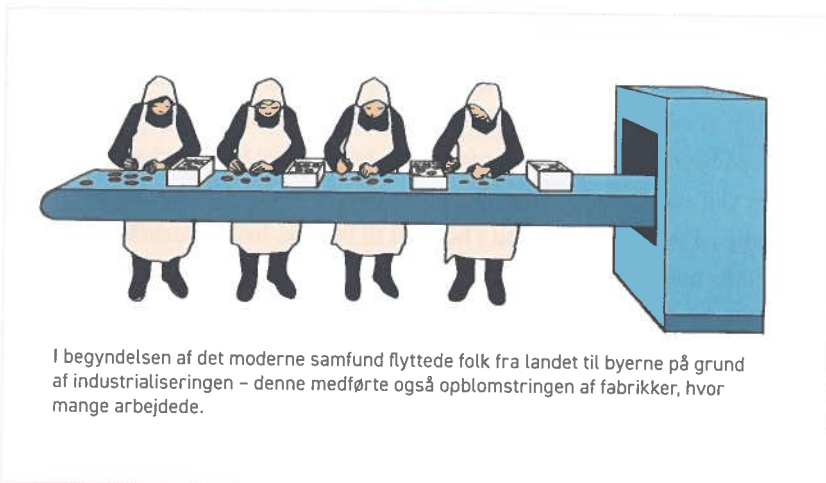
2.4.1. Det traditionelle samfund

Det **traditionelle samfund** var den samfundstype, der herskede frem til midten af 1800-tallet, hvor samfundet i høj grad var et landbrugs-samfund. Her var lokalsamfundets fællesskab omdrejningspunktet for den enkeltes liv. Vi mennesker var bundet til årstidernes rytme og til hinanden i livsvigtige fællesskaber, og ofte boede flere generationer sammen under samme tag med faren som overhoved (en familieform, hvor faren er overhoved, kaldes en patriarkalsk familie). Vi lignede hinanden og delte de samme udfordringer – for eksempel om høsten slog fejl, eller dyrene blev syge.

Det betød også, at hensynet til fællesskaberne, både slægten og lokalsamfundet, til enhver tid var vigtigere end hensynet til det enkelte individ. I det traditionelle samfund var der også en meget lav grad af social mobilitet og mulighed for at rykke op i samfundsklasse. Drengene fik ofte samme arbejde som deres fædre, og pigerne lavede det samme som deres mødre. Religionen spillede en stor rolle i socialiseringen og bestemte de normer, der var herskende.

Det traditionelle samfund betegner tiden op til 1850, hvor samfundet var et landbrugssamfund.

Figur 2.8. Det moderne samfund

I begyndelsen af det moderne samfund flyttede folk fra landet til byerne på grund af industrialiseringen – denne medførte også opblomstringen af fabrikker, hvor mange arbejdede.

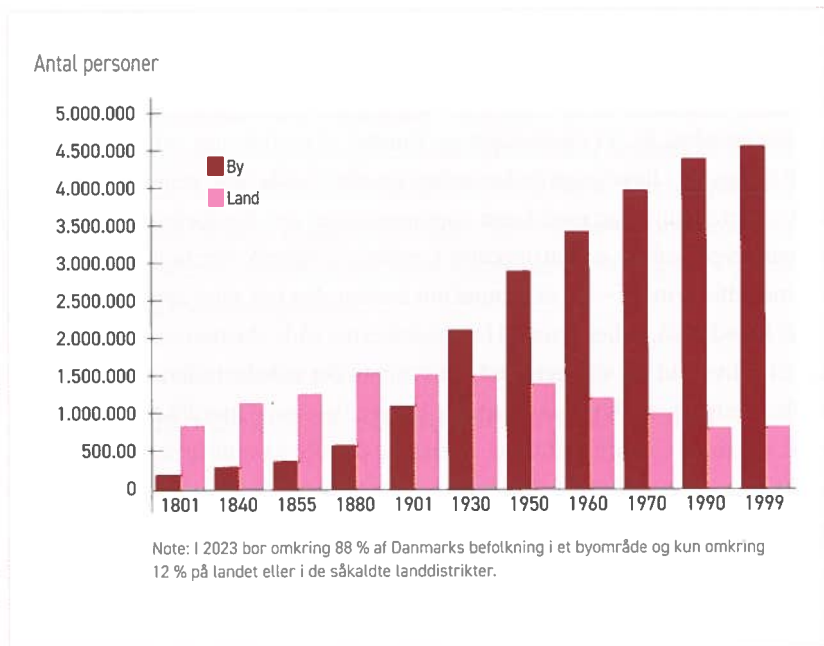
2.4.2. Det moderne samfund

Det **moderne samfund** erstattede det traditionelle samfund og er perioden fra cirka 1850 til 1960'erne. Det var en periode præget af meget store forandringer både teknologisk og i forhold til opfattelsen af individet.

De industrielle og teknologiske nyskabelser (dampkraft, jernbaner, telegrafien) satte gang i helt nye måder at producere varer på og måder at kommunikere på.

Det moderne samfund betegner perioden 1850-1960, hvor samfundet moderniseredes.

Figur 2.9. Udviklingen i fordelingen af befolkningen på by og land

Urbanisering er den proces, hvor en stigende andel af befolkningen flytter fra landet og bosætter sig i byer.

Disse og andre opfindelser betød, at det manuelle arbejde på landet i høj grad blev afløst af maskiner, samtidig med at der opstod stor efterspørgsel efter arbejdere på byens fabrikker. Disse fabrikker havde brug for hænder til at udføre arbejdet ved samlebåndene, og de mange bønder, hvis arbejdskraft var blevet overflødig på landet, flyttede nu i hobetal til byerne, hvor mange boede under usle forhold i små, mørke lejligheder med dårlige hygiejniske forhold. Denne massebevægelse fra land til by kalder vi **urbaniseringen**.

Flergenerationsfamilien afløstes af den stabile *kernefamilie* med far, mor og børn under samme tag. Særligt i begyndelsen af perioden var faren stadig familiens eneforsørger og overhoved, men dette ændrede sig til toforsørgerfamilien i takt med kvindefrigørelsen og kvindernes indtog på arbejdsmarkedet, som for alvor tog fart op gennem 1960'erne.

Ud over de store industrielle og teknologiske udviklinger fandt der også en række politiske forandringer sted. Blandt andet vandt den politiske ideologi liberalismen frem (se kapitel 1), med dens tro på menneskets fornuft og ret til personlig frihed. Statens rolle ændrede sig også, og i Europa, herunder i Danmark, gik vi fra enevældigt kongedømme til demokrati og dermed en langt større medbestemmelse for borgerne. De store politiske, økonomiske og sociale udviklinger betød en ændring i normer og levevis, og i dette nye moderne samfund fik individet flere muligheder – heriblandt bedre muligheder for social mobilitet.

Figur 2.10. De tre samfundstyper

Periode	Frem til ca. 1850	Ca. 1850 - 1970	Ca. 1970 - i dag
Individet	Det lokale fællesskab er vigtigere end individet. Traditioner og erfaringer er vigtige og bestemmer de i hverdagen.	Nationen som ramme om det enkelte individs liv bliver centralt, men individet får inden for nationen/samfundet stigende muligheder for at fylde mere selv. Dog fortsat meget store kønsforskelle mellem mænd og kvinder.	Individet er vigtigere end fællesskabet. Det står som centrum for alting. Betydelig opgør med forskelsbehandling mellem køn og tiltagende ligestillingskamp. Udvikledede rammer for køns- og seksualitetsopfattelser og langt flere muligheder for selv at vælge sin livsvej.
Familie	Generationsfamilien er afgørende for at klare sig gennem hele livet.	Kernefamilie med manden som eneforsørger, men det ændrer sig mod slutningen af perioden.	Mangfoldighed af familieforme (regnbuefamilie, svingdørsfamilien, det sociale akvarium, vennefamilie osv.)
Arbejdslivet	De fleste arbejder inden for de primære erhverv, hvor man arbejder direkte med naturen (landbrug, fiskeri osv.). Der er en lav grad af social mobilitet.	De fleste arbejder inden for de sekundære erhverv, hvor man forarbejder råvarer (industri, håndværk osv.). Den sociale mobilitet forbedres i forhold til det traditionelle samfund, men mange er fortsat "låst fast" i den sociale klasse, de fødes ind i.	De fleste arbejder inden for de tertiære erhverv med handel, kommunikation osv. Der er en betydelig social mobilitet i det senmoderne samfund og der er en tiltagende opløsning af forestillinger om kvinde- og mandefag.

2.4.3. Det senmoderne samfund

I 1970'erne glider samfundet over i det, vi i dag kender som **det senmoderne samfund**. I det senmoderne samfund vejer individet tungere end fællesskabet – der er sket en yderligere **individualisering**, og vi mennesker er ikke længere bundet af de traditioner og normer, der i tidligere perioder begrænsede vores muligheder. Alt er til forhandling, og der er ikke længere helt samme tiltro til de autoriteter og normer, der før i tiden afgjorde ens livsbane.

I løbet af vores liv skal vi senmoderne mennesker træffe rigtig mange valg for os selv, som på mange måder bliver bestemmende for vores identitet (uddannelse, job, seksualitet). På den måde bliver den senmoderne identitet et *projekt*, som vi i høj grad har en forestilling om, at vi kan og derfor selv *skal* forme. Dette afspejler sig for eksempel på arbejdsmarkedet, hvor

Det senmoderne samfund er perioden fra 1960 og op til i dag, der er kendetegnet ved et brud med traditioner, øget individualisering og hastighed.

Individualisering betyder, at det enkelte menneske er kommet i centrum og opfatter sig selv som vigtigere end fællesskabet.

Figur 2.11. Det senmoderne samfund

I det senmoderne samfund er vores identitet et projekt, vi løbende arbejder på og som mange viser frem på sociale medier.

Adskillelse af tid og sted betyder at, kommunikation er mulig uden, at vi er samme sted på samme tid.

omstillingsparathed, fleksibilitet og kompetenceudvikling er vigtige dele i et arbejdsliv, der er præget af hastig forandring. Ligeledes gør det sig gældende i de mange forskellige familieformer, der findes i det senmoderne samfund (soloforældre, 7/7-ordninger, regnbuefamilier osv.).

I de følgende afsnit vil vi se på forskellige bud på, hvad der kendetegner senmoderniteten, og hvilke konsekvenser det har for os, der lever i denne tid.

2.5. Hvordan påvirker senmoderniteten vores liv?

Som vi netop har læst om, så befinder vi os i det senmoderne samfund. Men hvilke konsekvenser har den samfundstype for individet – og for det, vi satte os for at undersøge i starten af kapitlet her, *nemlig hvorfor så mange mistrives, når vi tilsyneladende aldrig har haft så mange muligheder før?* Eller sagt på en anden måde, hvad medfører det, at vi er så frie til at forme os selv – og er vi virkelig det, hvis vi kigger ordentligt efter?

Disse to spørgsmål skal vi se nærmere på i de kommende afsnit, hvor vi vil gennemgå forskellige teoriers bud på, hvad der kendetegner det senmoderne samfund, og hvilke konsekvenser det har for os at leve i det.

2.5.1. Anthony Giddens – aftraditionalisering og individualisering

En af de teoretikere, der har beskæftiget sig med individet i det senmoderne samfund, er den engelske sociolog Anthony Giddens. Giddens, der umiddelbart ser positivt på det senmoderne samfund, peger på to konkrete udviklinger, når han skal forklare, hvilke vilkår vores identitet dannes ud fra i dag: 1) adskillelse af tid og sted og 2) udlejring af sociale relationer.

Adskillelse af tid og sted betyder, at vi i det senmoderne samfund ikke længere er nødt til at befinde os på samme tidspunkt det samme sted for at indgå i en social sammenhæng med andre mennesker. Hvor vi i det traditionelle – og delvist i det moderne – samfund blev nødt til at mødes *”det samme sted på et bestemt tidspunkt”* – for eksempel ovre i skolen i frokostpausen – for at kunne tale sammen, kan vi i dag sidde